

Budapestre vonatkozó ujságcik

Osztályozás

725.091

Szerző:

Cím: **A fővárosi Közmunkák Tanácsának reformja**

Forrás:

Nemzeti Ujság

Bp.
(Hely)

1920. 2/29
(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Hely

Idő

Személy

Helyszám

Budapest fővárosi házinyomdája 1919.

A fővárosi Közmunkák Tanácsának reformja.

Írta: Dr. Lechner Jenő építész,
műegyetemi magántanár.

Budapest, febr. 28.

Poicnyi Géza halálával a Közmunkák Tanácsának ügye a műszaki közérdeklődés homlokterébe lépett és megindult a mozgalom a már elvénhett intézmény újjászervezése érdekében. A technikus-karnak — kivált az építészségnek — sok fájdalmas csalódása fűződik ehhez a szervezethez. Immár évtizedek óta állandó cégtáblája volt ez a legélesebb támadásoknak, melyek során állandóan megnyilatkozott az a jogos kifogás, hogy az elnökséget nem technikus szakember tölti be.

A Közmunkák Tanácsának a gyökerei a hajdani Verschönerungscommissionban vannak. Bölcsőjénél József nádor állott, aki 1808-ban megvalósítja az eszmét: a főváros kiépítésének, fejlesztésének tervszerű irányítására megfelelő szerv alkotását. Hogy céljának minél hatásosabban megfelelhessen, a bizottságot mind a városi, mind a kormányzók befolyása alól kivonva, független királyi hivatallá emelte. Az intézmény nagyszabású működését, mely légvegében építési munkakörben zajlott le, a 48-as idők zavarai akasztják meg, mégis 1857-ig fennállott; akkor szerepét egy városi építő-bizottságnak vette át. De már a kiegyezéskor felmerült megint egy állami irányítószerv létesítésének, illetőleg a boldogult Verschönerungscommissionhoz hasonló intézmény új életrekeltségének szükségessége. Az impulzust megint nagybbszabású város-építkezések adják. Andrassy Gyula, aki legmelegebben lelkesült gróf Széchenyinek óhajáért, hogy „nagy, szép magyar fővárost” kell teremtenünk, az 1870. évi X. törvényekkel a londoni Board of Works példájára megalakítja a Fővárosi Közmunkák Tanácsát, egy sorsolási kölcsönből és a közmunkavállalásból és terjedékek vételárából befolyó jövedelemre, mint a Tanácsnak rendelkezésére bocsátott „Fővárosi pénzalap”-ra támaszkodva.

Fájdalom, ennek az intézménynek a munkás-

sága nem állja ki úgy a kritikát, mint a boldog emlékeztető palatinus alapította elődjéé. Ennek a tökéletlen munkásságnak egyik oka abban rejlett, hogy vezetésében nem a kellő szaktudás érvényesült, hanem élére mindig a mindenkori kormányok politikai kegyencei kerültek. Lényegében nem is lett egyéb, mint egy hivatal, ahol a kívülről bedobott legszebb és legnemesebb eszmék száraz adminisztrátorok kezén elsikkadtak, vagy egváni ambíciók áldozataivá váltak. Ez természetes következménye volt annak, hogy vezetői nem a műszaki és művészi testületek karával voltak szoros és kényszerítő nexusban, hanem a változó politikai áramlatok vetették őket az intézmény élére, ezért munkásságuk a napi politika gépezetének tengelyébe akaszzkodott.

De maga a főváros is az idők folyamán kifejlett adminisztrációjával túlnőtt a kicsinyes gvámkodásnak azon a mértékén, amit a Közmunkák Tanácsa gyakorolt fölötté. Ma már senki sem kételkedik abban, hogy a Közmunkák Tanácsának az intézménye alapos reformra szorul. A népköztársasági kormány egyszerűen oldotta meg a kérdést, átvágta a gordiusi csomót, megszüntette a sokat kárhozott Tanácsot és elrendelte a likvidációját. A közelmult politikai restitúciója azonban megint fellámasztotta, ezuttal politikai villámhárítónak használtatott a nagytentélyű elnöki szék.

Most, hogy ismét megürült és megindult utána a nagy történelmi is, a technikus-karnak egyértelmű leg és a leghangosabban kell követelni, hogy:

ezt az állást technikussal, véleményem szerint lehetőleg építészzel, töltsék be;

Hogy egy hatalmas, egységes technikus-szerve, amely az ország legkiválóbb műszaki férfiainak bevonásával irányítólag befolyásolja az egész magyar gazdasági életet és a termelő munkát; az ország iparpolitikáját, közlekedési technikáját és minden hasonló közmunkáját, ma inkább szükség van mint eddig volt, az kétségtelen. Magyarország egész gazdasági életét megbénította az öncélúsági hiánya, hogy a megvalósítás homlokterébe kerül problémákat a multban nem az ország közzgazda-

sági fejlődésének szükségszerűsége, hanem a mindenkori reszortminiszterek egváni felfogása vetette volt fel, sulyosbítva ezt azzal, hogy a reszortminiszterek legkritikább esetben voltak reszortjaikban egyuttal kiváló szakférstak. A tárcák vezetőinek változásával mindenkor rapszódikus: n iránynt változtatott az ország egész közzgazdasági tevékenysége is. Ilyen körülmények között tervszerű, egvántetű, tudatos fejlődés lehetetlen. Ilyen kapkodó rendszerre a jövő önálló Magyarországát felépíteni lehetetlen. A nagy közzgazdasági programnak az ország jövő fejlődése érdekében adoltnak, évtizedekre előre megállapítottnak és a miniszterek személyéül, a napi politikától függetlenítettnek kell lennie.

Ma ismét aktualitást adott a problémának a közmunkatanácsai elnöki szék megüresedése, amelynek kapcsán műszaki körökben élénken kommentálják a reform kérdését. A kérdés megoldásában szükségesnek látom azonnal a bifurkáció gondolatát felvetni, mert csak az esetben képzelek a gyakorlati élet minden követelményének megfelelő megoldást, ha egváncjüleg két külön szervezet alkotunk. Az egyik az országos nagy technikai problémák programjának kidolgozására és irányítására volna hivatva, aminök a vasutak, vízi erők, Duna-, Tisza-csatorna, kereskedelmi kikötők, energiaforrások, tervszerű iparpolitika, intenzív gazdasági termelést szolgáló öntözöcsatornák stb. ügyei, amelyek az egész országra kiható közzgazdasági feladatokkal összefüggő technikai kérdések; a másik speciell a városok építőüggéit irányítaná, amely munkakörben integráns szerepet visznek szociológiai, népegészségügyi, esztétikai művészi szempontok is; ez a szerv épp ezért esetleg magába olvaszthatná a kézzmüvészeti tanácsot is, és az orvostkar, a filozófia, a társadalom és történelem tudományok is képviseletet kellene hogy nyerjenek benne. Az építész rendelkezik egyedül úgy a technikai tudással, amely a városépítés legtöbb problémájának alfája, valamint egyuttal a művészi szaktudás és a város- és lakásépítkezéssel kapcsolatos közzegészségügyi követelmények ismeretével mint a tudatos együttműködés előfeltételeivel véleményem szerint egyedül az építész az a szakember,

aki ilyen természetű szerv vezetésére hivatott. Ha végiggondoljuk egész skáláját azoknak a feladatoknak, amelyek egy ilyen országos városépítő tanács ügykörét — mint aminő a főváros területére a Közmunkák Tanácsáé is — alkotják, tisztában lehetünk azzal, hogy ez a munkakör nem olvasztható aggodalom nélkül bele egy általános közmunkaügyi tanácsba; lehetetlen ezt az immár nélkülözhetetlen fórumot úgy megalkotni, hogy ott a higiénikus és a szociális igényeken alapuló városépítés és a vele kapcsolatos tömérdek képzőművészeti probléma is kielégítő irányításhoz jusson. A Fővárosi Közmunkák Tanácsát tehát: 1. a fővárossal szemben a mainál megszorítottabb hatáskörrel országos városépítő tanácsá kell átszervezni, első sorban főlebbviteli fórummá, másfelül az állami feladatok megoldásában kezdeményező szervvé és ezt a szerepet az ország összes városaira ki kell terjeszteni, és 2. külön megalkotandó egy országos közmunkaügyi tanács, az ország nagy technikai munkásságának programszerű vezetésére, a szakminisztériumok részére, tanácsadó szereppel, illetőleg azok munkáját is tartósan irányító hatáskörrel.

A nagyképzettségű szakemberekkel megáldott szerencsétlen ország csak így lesz képes összes szellemi energiáit a jövő nagy feladatainak érdekében a fölösleges surlódások, áldatlan illetékességi versengések bénító hatását eleve kiküszöbölve, megfelelően érvényesíteni.